

I några nummer framöver kommer du i bild och text att ta del av *Bo Lamberts betraktelser*. Bo är fotograf, pensionerad professor i miljömedicin och har besökt Afghanistan flera gånger. Nedan ser du hans alster "Klätterberget i Kabul".

12 mars 2008

Darulaman Wat heter vägen som löper spikrakt genom en stadsdel som sköts sönder och samman av mujaheddins krigsherrar och som här slutar tvärt mot berget Asamayi Wat, ett av Kabuls landmärken. Det når över 2 000 meters höjd och kröns av en dunge tv-master. Åt andra hållet stöter vägen på det gamla palatset Darulaman, som i dag är en ruin och ett avskräckande minnesmärke över de brutala inbördesstriderna, men som ännu för bara ett kvartsekel sedan stod som stolt symbol för den nya, moderna livsstilen som infördes under kung Amanullahs "förödande europeisering" av huvudstaden på 1920-talet. Från något av sina hundratals fönster kunde kungen och hans "skandalöst nog obeslöjade" drottning Soraya se just det här berget. Det lilla musgrå tornet som står mitt framför den långsträckt vita byggnaden vid vägens slut restes till äminnelse av en nuristansk general som förgäves försökte hindra kuppen mot kung Amanullah 1929. Nu står det rumphuggna tornet och det sönderskjutna palatset i varsin ände av Darulaman Wat och tiger modstulet. Tänk om stenar kunde klaga. Klippbranten täcks av ett pussel av hus utan ordning; inga ordentliga gator, inga träd, inga gårdar eller hotell, inget att spela monopol om. Bara stigar som ser ut som smutsstreck och tårränder, hus som klättrar i den gråbruna klippan, klamrar och nyper sig fast i varandra som krabbor i en hink, bara sand och sten. På bilder från Kabul före kriget syns inte många hus i bergsbranterna. I dag finns det inte många fläckar kvar att bygga på. Det är svårt att förstå hur denna enorma konstruktion kan klara sig under häftiga regn eller intensiv snösmältning?

Hur får man tag i vatten? Här uppe finns inga vattenledningar, inga brunnar. Men det hänger tvätt framför var och varannat hus. Och avlopp? Använder man sig av "flygande toaletter" som i många snabbväxande storstäder? Det är inte sannolikt, för hur man än nagelfar bilden syns faktiskt inte en enda plastpåse, inte ens en sophög. Bor här människor som insett hur viktigt det är att hålla rent, eller slänger de kanske ut skiten för att låta regnet skölja bort den, som om hela slutningen vore en gigantisk vattentoalett. Parabolantennerna på några av husen vittnar om "civilisationen" i denna klätterstad, men någon elektricitet finns naturligtvis inte. Bränsle till generatorn får de som har sådan bära upp själva, liksom allt annat livets nödortf som mat, kol/ved/kerosen, och vatten. Nödens lag är att aldrig gå upp och hem utan en dunk med vatten.

Lerhusen är oreglerad bebyggelse, här bor de som flyttat till staden de senaste åren, arbetslösa, flyktingar som återvänder från utlandet, och landsortsbor som under orosåren fördrivits från sin mark av giriga krigsherrar, nyrika knarkbaroner och vapenmäktiga milisbefäl.

Om ett par generationer har kanske dessa lerhus ersatts av eleganta souterrängvillor. Gator kommer att löpa i spiral uppför bergssidan, det kommer att finnas bergbana, och naturligtvis vatten och elförsörjning. Här kommer den nya medel- och överklassen att bo. Utsikten mot det renoverade kungapalatset i andra änden av Darulaman Wat och Paghmanbergens södra utlöpare kommer att vara strålande. Men då har förstas lerhusägarna på klätterberget redan för länge sedan flyttat(s) bort.